

Тіньова економіка в Україні

Результати дослідження 2019 року в рамках проекту SHADOW H2020 (GA no. 778188)

Дослідження природи неформальної економіки та тіньових практик на пост-радянському просторі

SHADOW це дослідницький проект, який фінансується Європейською Комісією за програмою HORIZON 2020.

Проект має два основні завдання:

- 1) оцінити рівень тіньової економіки у 5 країнах пост-радянського простору;
- 2) посилити рівень компетенції задіяних дослідників, а також, їх здатність консультувати національні уряди та міжнародні організації

Межі та Значення Тіньових Економік

- 1) тіньова економіка займає значну частину у діловому житті - бізнесі;
- 2) індекс тіньової економіки лише частково здатний ідентифікувати негрошові операції (блат, обмін послугами), не слід плутати з корупцією, і лише частково перетинається з нелегальною економікою;
- 3) значна кількість людей боїться потрапити (бути спійманим на гарячому), і це означає, що вони відкриті для альтернатив;
- 4) розуміння мотивів взаємодії з тіньовими справами може допомогти при розробці політики

Що таке тіньові економіки

Вони можуть розглядатися як пов'язані з корупцією, але вони не теж саме, що й корупція

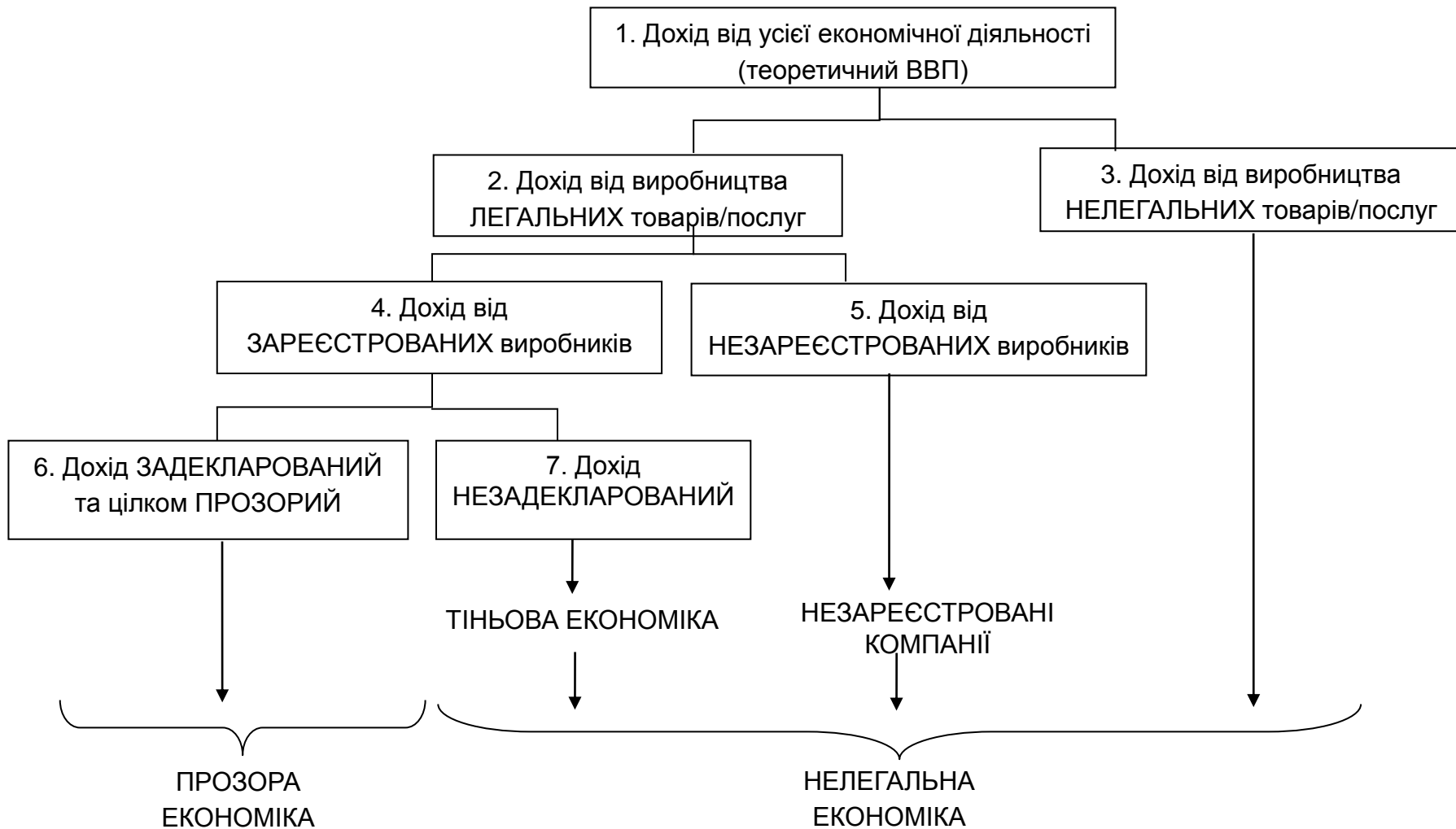
Ми розрізняємо:

Тіньову економіку

Незаконні угоди (злочини)

Корупцію

Видимі та приховані компоненти ВВП (Putnins and Sauka, 2015 p.)

Чому Важливо Вимірювати Тіньову Економіку

1) це дозволяє зрозуміти наскільки серйозними та цілеспрямованими повинні бути заходи щодо подолання приховування доходів та тіньових операції;

2) це вказує, які сектори страждають більше

але також

3) тіньові економіки можна розцінювати як певний індикатор ставлення громадян до закону та ступеня ефективності закону (або наскільки він дотримується).

Тіньові операції може розглядатися як «порушення постанов, визначених державою» (напр. Сплачуйте податки! Ні!)

Якщо люди не дотримуються державних норм, то це не тому, що вони "погані громадяни", а можливо просто втратили довіру до держави, уряду, і саме це потребує вирішення для покращення економіки;

Відповідно

4) вимірювання та розуміння тіньових економік може допомогти уряду думати не лише про каральні заходи, але й, що більш важливо, визначити можливі шляхи для виведення бізнесу з тіні

Дешевше та швидше регулювати (або формалізувати) бізнес-діяльність, аніж "карати, знищувати та реконструювати"

Вимірювання Тіньових Економік

Існує багато методів вимірювання тіньових економік.
SHADOW використовує методологію Putnis and Sauka's

[Volume 43, Issue 2, May 2015, Pages 471–490](#)

Contents lists available at [ScienceDirect](#)

Journal of Comparative Economics

journal homepage: www.elsevier.com/locate/jce

Measuring the shadow economy using company managers

Tālis J. Putniņš^{a,b,*}, Arnis Sauka^{b,*}

^a University of Technology, Sydney, Australia

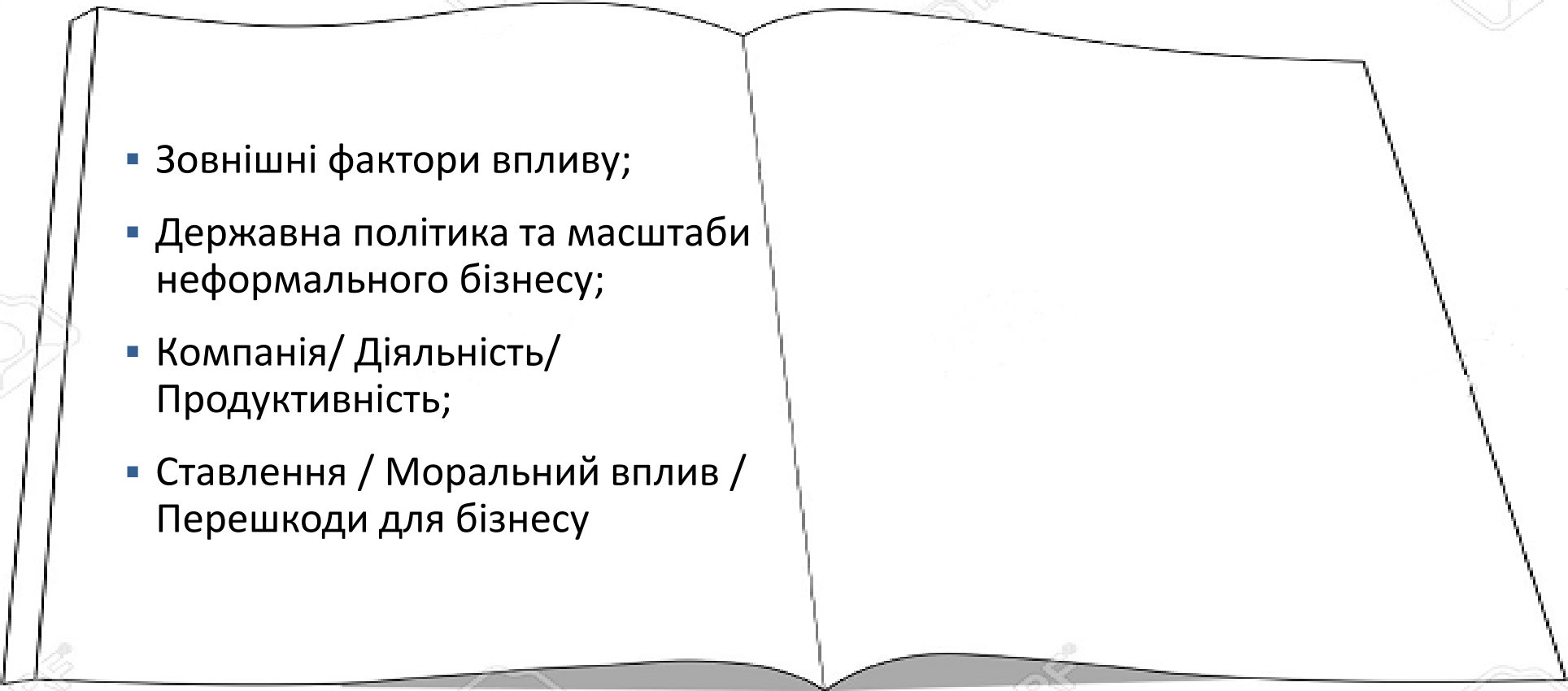
^b Stockholm School of Economics in Riga, Riga, Latvia

Характеристики Дослідження в Україні

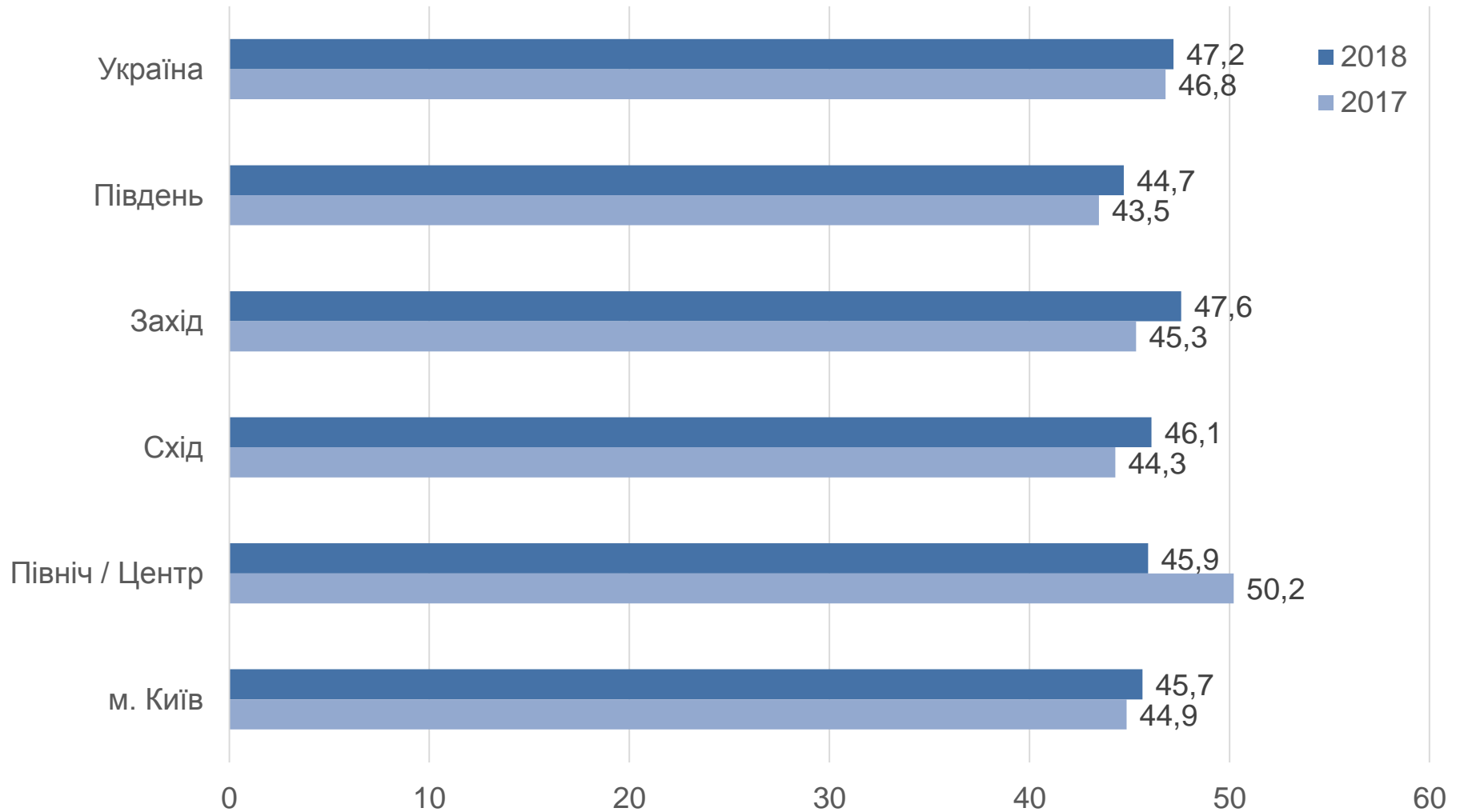

- ❖ Репрезентує усі компанії України, як великі, середні, так і малі та мікро;
- ❖ Стратифікований випадковий дизайн вибірки;
- ❖ Стратифікація за 5 регіонами: Південь, Захід, Схід, Північ/Центр та м.Київ;
- ❖ Обстежено 800 керівників, топ-менеджерів компаній методом телефонного інтерв'ю;
- ❖ Охоплено всі регіони та сектори економіки;
- ❖ Період збору даних: Березень – Травень 2019;
- ❖ Уніфікований запитальник для опитувань в різних країнах

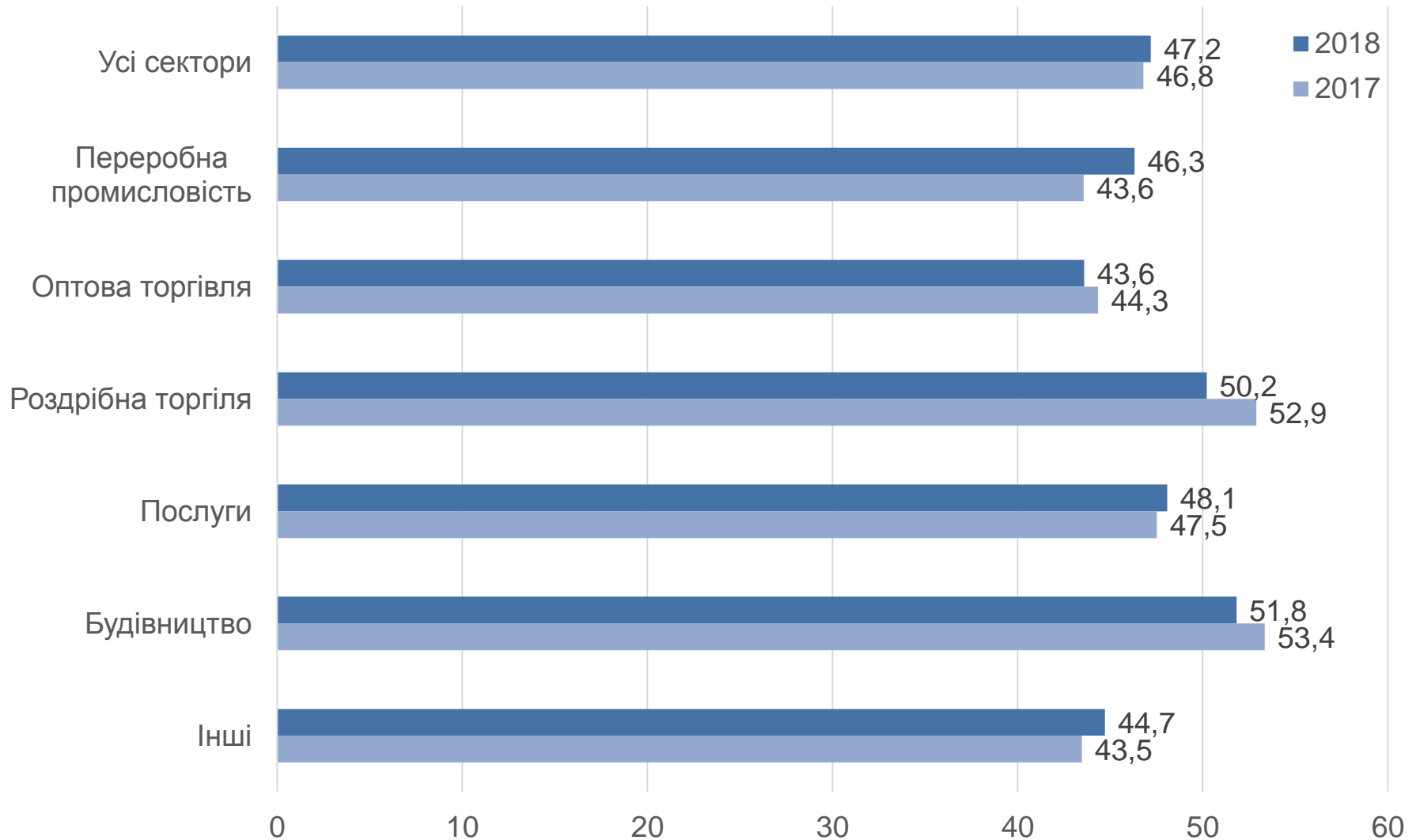
Структура Запитальника

-
- Зовнішні фактори впливу;
 - Державна політика та масштаби неформального бізнесу;
 - Компанія/ Діяльність/
Продуктивність;
 - Ставлення / Моральний вплив /
Перешкоди для бізнесу

Рівень Тіньової Економіки в Україні (% від ВВП): за регіонами

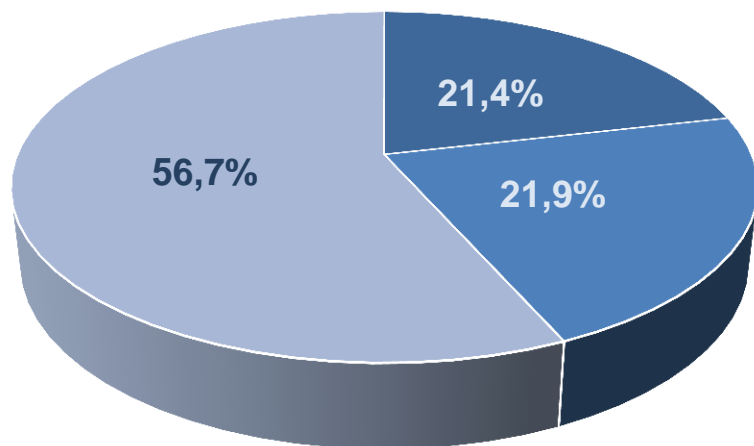

Рівень Тіньової Економіки в Україні (% від ВВП): за секторами

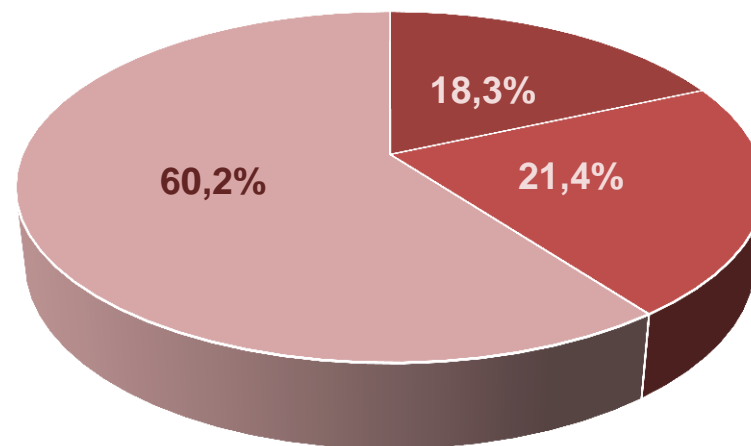
Компоненти Тіньової Економіки

2018

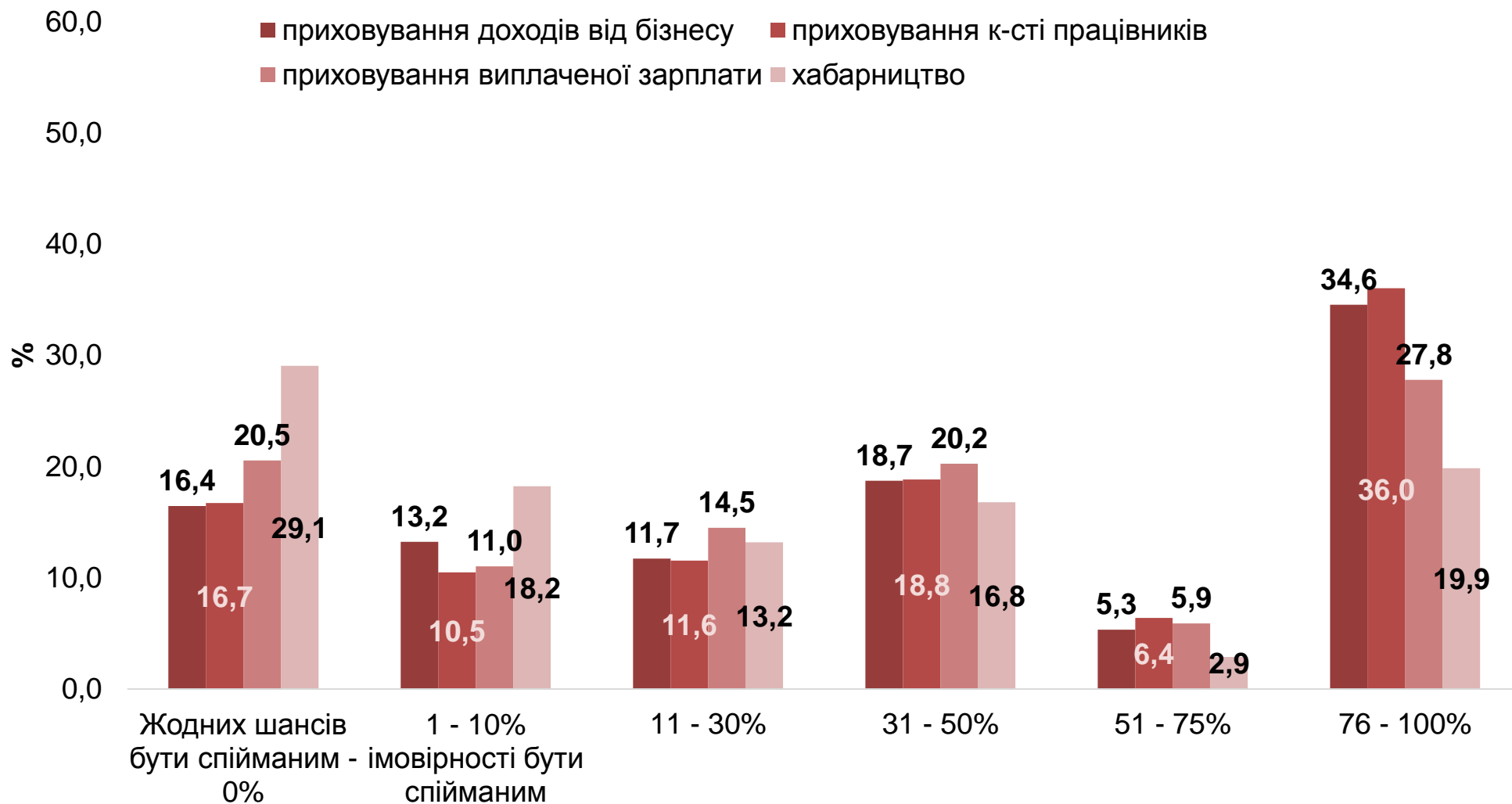
- Зарплата в конвертах
- Незареєстровані працівники
- Незадекларований дохід від бізнесу

2017

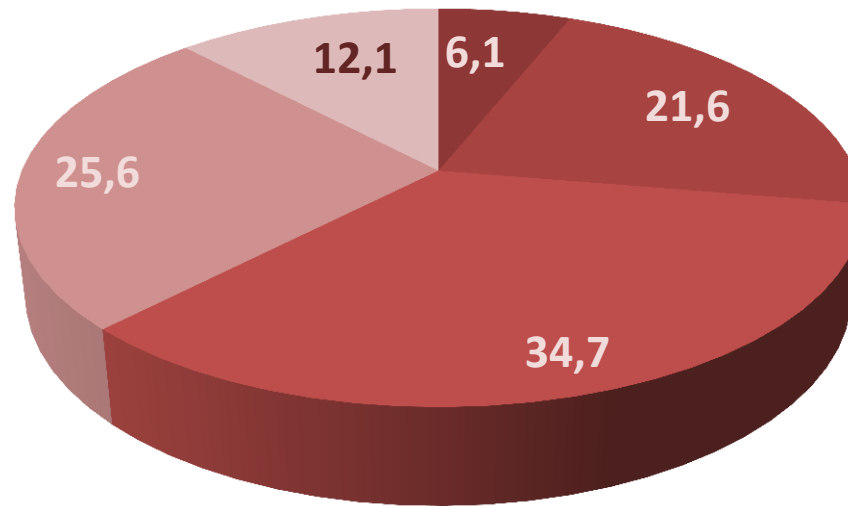

- Зарплата в конвертах
- Незареєстровані працівники
- Незадекларований дохід від бізнесу

Імовірність бути «Спійманим» за Приховування та Хабарництво

Очікувані Покарання за Навмисну Неповну Звітність

- Нічого серйозного
- Незначний штраф
- Відчутний штраф, може вплинути на конкурентоспроможність компанії
- Відчутний штраф, може призвести до значних фінансових проблем / банкрутства
- Компанії доведеться припинити свою діяльність

Межі та Значення

- 1) тіньова економіка займає значну частину у діловому житті - бізнесі;
- 2) індекс тіньової економіки лише частково здатний ідентифікувати негрошові операції (блат, обмін послугами), не слід плутати з корупцією, і лише частково перетинається з нелегальною економікою;
- 3) значна кількість людей боїться потрапитися (бути спійманим на гарячому), і це означає, що вони відкриті для альтернатив;
- 4) розуміння мотивів взаємодії з тіньовими справами може допомогти при розробці політики